

Ігор Бегей

Міжпартійні відносини в Галичині у 1920-х рр. : на прикладі комуністичних та соціалістичних партій

Komunizm: system – ludzie – dokumentacja 4, 19-30

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Igor Behej (Ihor Behej)

Lviv Banking Institute of Banking University of The National Bank of Ukraine (Lwów)

**Міжпартійні відносини в Галичині у 1920-х рр.
(на прикладі комуністичних та соціалістичних партій)**

Міжпартійні відносини в Галичині зважаючи на строкатий етнонаціональний склад населення, соціальне розмежування у досліджуваний період характеризуються боротьбою «всіх проти всіх». Після оголошення рішення Ради послів держав Антанти щодо Східної Галичини від 14 березня 1923 р. українські партії лівого політичного спектру не змогли знайти порозуміння. В основі конфлікту – ідеологічні причини: УРП-УСРП – належала до державницького табору, який комуністичні сили вважали «зрадницьким та угодовським», а соціалісти-радикали критикували комуністів за їх антиукраїнську позицію та орієнтацію на ненависний партії Радянський Союз. Роз'єднаність українського соціалістичного і національно-державницького табору засвідчили міжпартійні з'їзди. Після полівіння УСДП, стало очевидним утопічна ідея утворення спільного національно-державницького фронту з українських партій Галичини.

Отже, міжпартійні відносини в Галичині у першій третині ХХ ст. характеризуються відсутністю консенсусу серед провідних партій регіону. Після поразки національно-визвольних змагань 1918–1919 рр., українські соціалістичні та комуністичні сили залишилися розбитою ідейно та організаційно: соціалістичний рух – роз'єднаний, комуністичний – ще не сформований. У нових суспільно-політичних умовах (після 1923 р.) ліві українські та польські партії розпочали шукати шляхи до діяльності в нових умовах. Комуністичні сили, крім Сель-Робу, були змушені піти у підпілля. Комуністична робітничка партія Польщі (КРПП) висунула новий для Східної Галичини політичний лозунг

«Польська Радянська республіка в найтіснішому зв'язку з Радянською Росією та Україною», що породило чимало запитань в українських комуністів та соціал-демократів.

На початку 1923 р. Комуністичний табір був роз'єднаний¹. Провідне місце у ньому на початку 1920-х рр. займали розрізнені комуністичні групи, які згодом об'єднала КПСГ-КПЗУ². Діяла також польська комуністична партія, згодом – Сель-Роб, «Народна Воля» та ін. політичні сили цієї ідеологічної ніші. Між українськими та польськими комуністами, як зрештою і між українськими комуністичними групами склалися доволі непрості відносини³.

Ще у 1919 р. у Стрию організовано комуністичну групу, яка виділилася з єврейської соціалістичної партії⁴. На конференції цієї партії 18-19 січня 1919 р. комуністи внесли резолюцію, яка пропонувала визнати диктатуру пролетаріату, Ради і поширювати ідеї соціалізму⁵. Резолюція не була прийнята конференцією, проте група продовжувала існувати і створила т. зв. Тимчасовий окружний комітет, випустила кілька номерів газети «Червоний прапор» і встановила зв'язки з Угорською компартією та Комінтерном⁶. «Ці обидві групи – Стрийська і Дрогобицька, – відзначається в одному з документів КПЗУ, – мимомовно всієї своєї слабості і недочасності – були виразними пролетарськими комуністичними групами»⁷.

Існувала також комуністична група в Тернополі, Львові⁸ (складалася з залізничників і розповсюджувала комуністичну літературу⁹). У доповідній записці ЦК КПСГ IV конгресові Комінтерну відзначено, що в 1919 р. «відбувається в Галичині в місяці лютому перший з'їзд галицьких комуністів в м.

¹ Карпенко Ю. О. До питання про утворення КПЗУ / Ю. О. Карпенко // Український історичний журнал. – 1989. – № 2. – С. 63–70.

² Там само.

³ Панчук М. І. У полум'ї класових битв (Про боротьбу КПЗУ за інтерн. згуртування західноукр. трудящих проти буржуазного націоналізму) / Май Іванович Панчук. – К.: Політвидав України, 1979. – 214 с.

⁴ Карпенко Ю. О. До питання про утворення КПЗУ / Ю. О. Карпенко // Український історичний журнал. – 1989. – № 2. – С. 63–70.

⁵ Київський комуніст. – 1919. – 8 лютого. – С. 2.

⁶ Детальніше див.: Галушко Є. М. Нариси історії ідеологічної та організаційної діяльності КПЗУ в 1919–1928 рр. / Є. М. Галушко. – Львів: Вид-во Львівського університету, 1965. – 262 с.

⁷ Ярошенко А. До питання про виникнення КПЗУ / А. Ярошенко // Комуніст України. – 1956. – № 12. – С. 46.

⁸ Наша правда. – 1928. – № 1 – 2. – С. 2.

⁹ Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. 129, оп. 2, спр. 723, арк. 5.

Станіславі і закладаються перші основи під Компартію Східної Галичини»¹⁰.

У комуністів склалися доволі непрості відносини як із національно-державницькими, так із соціалістичними партіями. Зокрема, 25 серпня 1921 р. у Львові С. Федак здійснив замах на львівського воєводу С. Грабовського. Комуністи не підтримали національно-державницької партії і засудили вчинок С. Федака. «Робітнича газета» писала: «Очевидно, що організований робітничий клас не схвалить такого акту, який здійснив осліплений націоналізмом С. Федак. Тому що не воєвода і навіть не сам пан Пілсудський не творять політики, яку веде вся польська буржуазія з лакеями ППС. Тому, що коли не буде одних, то на вільне місце державного керівництва стануть їх однодумці. Ось чому стріляти треба не в людей, не у виконавців політики класу, а в самий клас; треба скидати не окремі голови – буржуазного класу, а голову буржуазного чудовища в цілому»¹¹.

Щодо соціалістів, КПСГ зуміла «переманити» в ідеологічному плані на свій бік більшість членів УСДП¹². Комуністи взяли курс на розкол УСДП та на залучення на свій бік її членів. Ця тактика найбільш яскраво виявилась під час першотравневої демонстрації у Львові, в якій брало участь понад 40 тис. чоловік. Під тиском більшості членів партії, керівництво УСДП змушене було погодитись на прийняття досить революційної для того часу резолюції¹³.

У резолюції гіперболічно підкреслювалося, що найважливішим питанням для робітництва є міжнародна єдність пролетаріату, яка похитнулася у роки світової війни. Демонстранти висували лозунг возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною, проголошуючи: «Український пролетаріат підносить свій давній клич: вільної, самостійної, суверенної Української Соціалістичної Республіки, яка об'єднала би всі етнографічні українські землі»¹⁴.

Ведучи боротьбу проти «угодовства і шовінізму правих лідерів ППС», комуністи вели боротьбу і проти найрізноманітніших напрямків «українського націоналізму,

¹⁰ Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України), ф. 6, оп. 1, спр. 62, арк. 218.

¹¹ ДААО, ф. 1, оп. 58, спр. 152, арк. 70.

¹² Детальніше див.: Райківський І.Я. Ліворадикальна еволюція УСДП (1920 – 1924 рр.) / І.Я.Райківський // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 1999. – Вип. II. – С. 112 – 122.

¹³ Там само.

¹⁴ З історії революційного руху у Львові... С. 113 – 114.

виховуючи трудящих у дусі пролетарського інтернаціоналізму». У Декларації українських комуністів наголошено, що одним з головних політичних завдань КПСГ, яка входила до складу КРПП, а особливо українських комуністів у Східній Галичині, є боротьба з націоналістичними течіями та українськими партіями, котрі, використовуючи національне та соціальне гноблення українського населення у краї, обманюють його лозунгами, відволікають від революційної класової боротьби, нацьковують проти робітників іншої національності, «впрягають у ярмо рідної буржуазії». Комуністи вважали, що об'єднання пролетарів всіх національностей в рамках єдиної бойової партії є найкращою зброєю у боротьбі з націоналізмом, найбільшим ворогом революції¹⁵.

«Не віденські диктатори, не графи в реверендах чи в мітрах, не Союзи або Ліги Народів, – писала «Робітнича газета», – а лише ми самі, бідніші селяне і міські робітники, зможемо добитись справжнього визволення¹⁶. Самостійна Галичина, писали комуністи, – це не визволення, не свобода, а лише «адвокатсько-попівський намордник» для бідняків, змова проти наших братів-наддніпрянців. Справжнє визволення, наголошували представники КПСГ, прийде не від «панів з Відня», але ми добудемо його самі, взявши владу в свої руки, і тісно обнявшись із нашими наддніпрянськими братами¹⁷.

Під впливом «революційних виступів трудящих», а також під впливом критики комуністами угодовської політики лідерів УСДП в партії посилилося «полівіння». В інформації уряду Міністерство внутрішніх справ у березні 1922 р. відзначено: «Українська соціал-демократична партія у Львові стала на ту точку зору, що єдиною самостійною державною українською організацією тепер є Радянська Україна». Повідомлялось, що соціал-демократичні видання (газети «Земля і воля», «Вперед») публікували численні статті, в яких викривався окупаційний режим і проголошувались заклики до рішучої революційної боротьби¹⁸.

Характерною особливістю «полівіння» УСДП було те, що воно проходило, на думку сучасних вчених, під тиском «простих»

¹⁵ Кравець М. М. Нариси робітничого руху в Західній Україні в 1921 – 1939 рр. / М. М. Кравець. – К.: Видавництво АН УРСР, 1959. – 235 с.

¹⁶ Робітнича газета. – 1921. – 9 жовтня.

¹⁷ Детальніше див.: Торжество історичної справедливості: закономірність возз'єднання західноукраїнських земель в єдиній Українській Радянській державі / відп. ред. М. М. Олексюк. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1968. – 804 с.

¹⁸ Детально див.: Панчук М.І. Боротьба КПЗУ за ідейне й організаційне зміцнення партійних лав і посилення впливу на маси / Май Іванович Панчук. – К.: Вища школа, 1982. – 200 с.

членів партії – робітників і селян¹⁹. У 1922 р. у складі Головної управи УСДП відбувся розкол. Остаточний перехід партії на комуністичну платформу відбувся на VI з'їзді у Львові 18 березня 1923 р. З'їзд прийняв резолюцію про Східну Галичину, в якій висловлювався протест проти її анексії «польським імперіалізмом». Подія також обговорювалася на V конференції КПЗУ (квітень 1924 р.) у Харкові²⁰.

У тезах V конференції було засуджено ідеологію саботажизму, породжену політикою «нечуваного національного гноблення на Західній Україні, декласуванням окремих груп дрібної буржуазії. V конференція підкреслила, що саботажисти становлять серйозну небезпеку для партії, оскільки вносять в її лави «дрібно-буржуазну ідеологію, ґрунтуються на нерозумінні суті масової класової боротьби як єдиного засобу завоювання політичної влади»²¹. «Терористичні виступи саботажистів можуть породити в масах настрої пасивізму, надії на те, що хтось за них бореться, і тому з необхідністю суперечать успішній підготовці пролетаріату до боротьби за владу»²². «Цим націоналістичним настроям, – говорилося в тезах, – партія протиставляє клич боротьби з'єднаним фронтом робітництва цілої польської держави за диктатуру пролетаріату в Польщі та клич злуки радянської Західної України з УРСР, як також клич організаційного об'єднання пролетаріату на терені всієї нинішньої Польщі»²³.

Проте, наприкінці 1920-х рр. УСДП знову змінила «політичне забарвлення»²⁴. Уже у 1928 р. І. Квасниця виступив проти діяльності українського робітництва в політичних партіях польського або комуністичного табору. Газета «Вперед» підкреслила, що український пролетаріат теоретично мав союзника в польському робітництві, яке, однак, опинилося під впливом ППС – «ідеологічно і тактично не соціалістичною партією». З цих причин УСГ «Вперед» пішла на утворення виборчого блоку «українського робітництва та селянства» з УСРП на платформі «За землю і волю», але ідейно-політичні

¹⁹ Райківський І.Я. Ліворадикальна еволюція УСДП (1920 – 1924 рр.) / І.Я.Райківський // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 1999. – Вип. II. – С. 112 – 122.

²⁰ Панчук М. І. «Білі плями» героїчного літопису. З історії Комуністичної партії Західної України / Май Іванович Панчук. – К.: Політвидав України, 1989. – 129 с.

²¹ Там само.

²² Наша правда. – 1924 р. – № 4–8. – С. 105.

²³ Там само. – С. 107.

²⁴ Райківський І. Українська соціал-демократична партія (1928 – 1939) / Ігор Райківський. – Івано-Франківськ: Б.в., 1995. – 67 с.

розходження не дозволили говорити про «якусь тривалу політичну злуку чи союз тих двох партій...»²⁵.

Натомість І. Квасниця визнав потребу співпраці УСДП з «іншими соціалістичними партіями»²⁶. У національному питанні партія вимагала «заспокоєння політичних, господарських і культурних потреб..., що випливають з боротьби за самоозначення українського народу»²⁷. Таким чином, політична платформа УСДП ґрунтувалася на принципах західноєвропейської соціал-демократії, поєднувала національну ідею із марксизмом. УСДП, як і УСРП, ставила за мету національне і соціальне визволення українського робітництва, побудову незалежної Української соціалістичної держави²⁸.

Після заборони УСДП у Другій Речі Посполитій на політичну арену легально вийшло ще дві партії лівиці – Сель-Роб та «Народна Воля». Ще у другій половині 1924 р. в приміщенні сейму відбувся з'їзд, на якому створено партію під назвою «Селянське соціалістичне об'єднання» («Сель-союз»), прийнято її програму, статут і обрано центральний комітет. На чолі «Сельсоюзу» став депутат сейму І. Маківка (редактор «Нашого життя») ²⁹.

Програма «Сель-союзу» була складена під впливом комуністів. У програмі відзначено, що «Сель-союз» ставить собі за мету повну зміну суспільних капіталістичних відносин («коли праця не шанується і працюючий народ, а в першу чергу селянство, визискуються»), на устрій трудовий, соціалістичний, в якому праця буде належно оцінена, а працюючі селяни здобудуть «рівнорядне» становище в суспільстві³⁰. «Сель-союз» також ставив головним своїм завданням боротьбу за землю без викупу, визнавав право націй на самовизначення. Він проголошував також прагнення до боротьби за перехід «політичної влади в руки селянства поруч з робітництвом»³¹.

У цей же період КПЗУ зумів налагодити відносини із партією «Народна воля», яка діяла на території Східної Галичини. Вона виникла в результаті розколу москвофільської «Галицько-руської організації», що існувала в Галичині ще до

²⁵ Вперед. – 1928. – 22 січня. – С.2.

²⁶ Райківський І. Українська соціал-демократична партія (1928 – 1939) / Ігор Райківський. – Івано-Франківськ: Б.в., 1995. – 67 с.

²⁷ Там само.

²⁸ Райківський І. Українська соціал-демократична партія (1928 – 1939) / Ігор Райківський. – Івано-Франківськ: Б.в., 1995. – 67 с.

²⁹ ЦДАГО України, ф. 233, оп. 1, од. зб. 82, арк.60.

³⁰ Там само, арк.2.

³¹ ЦДАГО України, ф. 233, оп. 1, од. зб. 82, арк. 2.

Першої світової війни і знаходилась під керівництвом російських білогвардійців. «Радикальні елементи» цієї організації під впливом КПЗУ почали консолідуватись навколо газети «Воля народу»³².

«Народна воля» у березні 1924 р. мала б провести свій з'їзд, проте поліція заборонила захід після чого 1 травня того ж року на сторінках свого органу партія опублікувала проект програми. У ньому підкреслено, що «фундаментом партії «Народна воля» є наука соціалізму». Визначаючи свою мету, партія вказувала, що вона є «Союзом малоземельних і безземельних селян та робітників (і трудової інтелігенції)»³³.

«Народна воля» протиставила себе всім буржуазним партіям і вважала метою соціальне і політичне розкріпачення мас. «Як кінцеве средство для досягнення сеї цілі», партія вважала ведення класової боротьби в союзі з працюючими всього світу. Члени новоствореної політичної сили проголошували принципи ліквідації приватної власності, передачу селянам землі без викупу, рівноправність всіх національностей³⁴, боротьбу за зміцнення союзу робітничого класу і селянства³⁴.

Під впливом критики КПЗУ, «Сельсоюз» і «Народна воля» поступово «перебороли помилкові погляди» і об'єдналися у селянську організацію Сель-Роб³⁵. У статті «Боеві кличі» Сель-Робу» зауважено, що партія бореться проти нищення українського шкільництва, проти переслідування просвітних і спортивних товариств, проти ліквідації діяльності українських кооператив («ми є за поширенням просвітньої руханкової та кооперативної діяльності, де вона усвідомлює і скріплює маси»). Партія прагнула взяти просвітні, рубанкові та кооперативні установи «в мозолисті руки робітників і селян». «Ось наші кличі, що під ними йдемо в тяжку боротьбу», – резюмували члени партії³⁶.

Всі робітники та селяни, наголошували партійці, мусять йти «у завзятий бій» проти капіталістів, промисловців, дідичів, попів, панків і підпанків, панських попихачів. На зламі 1920 – 1930-х рр. партія розгорнула активну діяльність спрямовану на перехоплення ініціативи у політичних сил національно-

³² Рудич Ф. М. Історія КПЗУ: нове бачення проблем наукових досліджень / Ф. М. Рудич // Український історичний журнал. – 1989. – № 6. – С. 35–43.

³³ Воля народу. – 1924. – 1 травня. – С. 1.

³⁴ Там само.

³⁵ Соляр І. Я. Радянофільство у Західній Україні (1920-ті рр.) / І. Я. Соляр // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 55–67.

³⁶ Наші боеві кличі // Світло. – 1928. – 12 лютого. – С. 2.

державницького табору (УНДО, УСРП, УСДП), ідейно спорідненої УПП та польських соціалістів – ППС.

З цих причин Сель-Роб започаткував нищівну критику цих політичних партій. «Одним словом виринає питання: хто таке У. П. П.?», – запитували сельробівці. «Це групка бувших УНДО-вців, людей, які між іншими зацікавились утворенням УНДО та відтак з него виступили», – відзначали вони³⁷. Сельробівці вважали, що між цими партіями немає розбіжностей у світогляді, їх погляди на суспільство й роль в нім окремих класів, погляд на шляхи розвитку суспільства, національне питання, релігію, право є однакові (буржуазні)³⁸.

Сель-Роб вважав, що і ті й інші стоять на ґрунті непорушності капіталістичного устрою, «святості» приватної власності. Більше того, УПП, як і партії національно-державницького табору, мають один і той же ідеал –Українську буржуазну державу. «Ріжниці лиш полягають в шляхах, якими в даній конкретній обстановці, в обстановці існування У. С. Р. Р. йти до одної й тої же мети: збудування української буржуазної держави», – наголошували члени партії³⁹.

«Гарні приятелі Радянської України ті панове упіписти – піддержують її як мотузок повішеного!», – саркастично відзначав дописувач часопису «Світло». Сель-Роб констатував, що УПП теж визнало УСРР, але тільки для того, щоб здобути довіря трудящих, та шляхом («дуже приличного по формі») підтримувати УСРР при одночасному ідеалізуванні УНР і ЗОУНР «розоружувати їх політично», паралізувати зростання класової свідомості працюючих⁴⁰.

Сель-Роб наголошував, що природним стає цей, на перший погляд, незрозумілий факт, що т. зв. радянофільська УПП утворила спільний блок з яскраво «петлюрівськими групуваннями» («вперівськими недобитками» і радикалами). Відзначено, що незалежно від дрібних розходжень між ними, їх об'єднує спільний знаменник – боротьба за Українську буржуазну державу, петлюрівську УНР шляхом «обману робітничо-селянських мас»⁴¹.

Сель-Роб констатував, що УПП хоче згуртувати всіх українців – попів, панів, селян і робітників («ідеї співпраці різних політично-думаючих Українців Львова, на підставі узгідненої платформи оборони локальних інтересів

³⁷ Виборчий бльо́к політичних банкрутів // Світло. – 1928. – 7 лютого. – С. 2.

³⁸ Там само.

³⁹ Там само.

⁴⁰ Ширюйте, збирайте на пресовий фонд! // Світло. – 1928. – 7 лютого. – С. 2.

⁴¹ Там само.

українського громадянства Львова)»⁴². Водночас відповідаючи Сель-Робу, УПП констатувала, що Соціалістичний табір (репрезентований Сель-Робом), підійшов до виборів під гаслом класової боротьби, закликаючи українських, польських і жидівських робітників і селян до спільного фронту. Проте цей заклик, зважаючи на базові соціалістичні принципи, не знайшов підтримки виборців («не міг найти відгому в українських масах»)»⁴³.

Крім УПП, селяробівці гостро критикували УСРП, передусім за відсутність чіткої політичної програми. Наголошено, що до кінця 1920-х рр. партія не мала своєї «ясної програми», а жила відламками старої, довоєнної програми, «підливаючи її час від часу юшкою емігрантської шаповалівщини». Члени партії зауважили, що в національному питанні УСРП виступає за соборність українського народу на всіх його землях. Проте, констатували селяробівці, головним нещастям українського народу є те, що він розбитий і розшматований на чотири частини: польську, російську, румунську та чехословацьку⁴⁴.

У підсумку УСРП не зможе боротися за об'єднання всіх етнічних територій в одну соборну, незалежну Україну. Вона буде утопічно боротися як з чеським так і румунським, як з польським так і російським імперіалізмом⁴⁵. «На словах «інтернаціоналізм», на ділі націоналізм! На словах «революція», на ділі контрреволюція! А результат? – Переміна України в колонію західного капіталу», – констатували селяробівці⁴⁶.

Сель-Роб відзначав, що в середовищі УСРП на зламі 1920 – 1930-х рр. стався розкол. «У.С.Р.П. вже сьогодні не можна назвати монолітом, – відзначали комуністи. – В її нутрі дуже виразно зарисовуються три течії...»⁴⁷. Перша течія – правиця («рветься до «одноцілого національного фронту і не хоче заслонювати себе облудливою шаповалівщиною»). На думку селяробівців ця група прагне тісно співпрацювати з УНДО. Власне з цього табору вийшли «Назаруки, Охримовичі, вийшли найбільш послідовні угодовці в році Яцкових, Даниловичів»⁴⁸.

Друга течія – центр, т. зв. диктатори радикальної партії. Цю групу Сель-Роб вважав «чистоплотними» шаповалівцями», творцями специфічного українського інтернаціоналу. Їх

⁴² Там само.

⁴³ Що таке Українська Партія Праці // Наше слово. – 1928. – 25 січня. – С. 1.

⁴⁴ З'їзд УСРП. Яким шляхом піде розвиток української соціалістично-радикальної партії? // Світло. – 1926. – 1 травня. – С. 2, 3.

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ Там само.

⁴⁷ Світло. – 1926. – 1 травня. – С. 2.

⁴⁸ Там само.

головна політична платформа – «боротьба на право і на ліво» («на право – паперова «боротьба» проти ундівців, а на ліво – спільна боротьба з ундівцями проти комуністів»)⁴⁹.

Третя течія – лівиця. «Чи можна про неї серйозно говорити?», – запитували селярбівці. На думку комуністів, не тільки можна, але й необхідно, адже найбільш чесні елементи радикалів-сеаян, щораз більше розчаровуються в політиці «радикальних верховодів». І хоча їх класова свідомість ще не дійшла до того, що би в лоні УСРП утворити ліву опозицію, проте «це хйба питання як найближчої майбутности». Спинити цього процесу кристалізації лівиці радикалам не вдасться, вважали лідери Сель-Робу⁵⁰.

Сель-Роб із притаманною йому саркастичною риторикою називав соціалістів-радикалів «бездомними і безпритульними політичними бурлаками», які повитиравши різні кути політичних концепцій і орієнтацій, замість йти вперед, вертаються «в байрак». Перейшовши цілий цикл, відзначали комуністи, «еволюцій», придбавши по дорозі трохи «шаповалівського вантажу», і втративши менше або більше «незгідні» зі своєю програмою і тактикою групи однодумців (Яцкових і Даниловичівців) вони – соціалісти-радикали, опинилися «в положенні човна без вітрил і керми», яким життєві хвилі кидають від одного берега до другого, або в положенні згаданого письменником – осла»⁵¹.

Селярбівці, у відповідь на критику соціалістів-радикалів відзначали, що вони навіть не «мамути», а істоти, яких не вчить нічого ні історія, ні такий могутній чинник, як революція. Лежать гнилою колодою на визвольному шляху трудящих мас, зітхаючи до «власної держави без хлопа і пана», під радикальним проводом, це очевидно», – вважав Сель-Роб⁵².

Сель-Роб і УСРП («наймити фашизму») відрізняло різне розуміння шляхів національного визволення, яке випливало з двох протилежних класових точок погляду: робітничо-селянської і «глитайсько-капіталістичної». Сель-Роб констатував, що борячись за соціалізм, розуміє що справжнє національне самовизначення можливе не в сучасних капіталістичних умовах, а лише в радянській формі («в інтересі успішної боротьби за національне визволення, в нинішніх умовах передовсім треба об'єднувати рев. фронт цілої

⁴⁹ Там само.

⁵⁰ Там само.

⁵¹ Наше слово. – 1928. – 18 червня. – С. 3.

⁵² Хто вони такі? // Світло. – 1926. – 5 травня. – С. 2.

Польщі, координувати спільну боротьбу, а не роз'єднувати, як думає УСРП)»⁵³.

Проте радикалам, відзначали селянські, зовсім не важлива перемога соціалізму, тому що вони постійно роз'єднують революційний фронт. Їм важливо заставити українське суспільство, передусім бідне селянство та робітництво, боротися за УНР – державу «українських глитаїв та буржуїв». Звідси, зауважили селянські, цюкування УСРП, бо тільки на її руїнах можна створити УНР, звідси й обріхування революційного авангарду Польщі, бо реалізація соціалістичних ідей у країні – це справжнє національне визволення, а значить «перечеркнення всіх контрреволюційних затій УСРП»⁵⁴.

Підтвердженням цієї контрреволюційної практики УСРП, зауважував Сель-Роб, є не тільки спільний фронт з іншими українськими міщанськими угрупованнями на чолі з УНДО, але й контакти (особливо на сеймовому терені) з т. зв. «польською демократією», які «ніби то звернені проти фашизму», а насправді є продовженням фашиської політики проти працюючого поневоленого народу⁵⁵.

Таким чином, між політичними партіями лівого спрямування в Галичині у 1920-х рр. XX склалися доволі непрості відносини, що пояснюється намаганням завоювати симпатії місцевого електорату. Об'єднання та консолідація партій помітна тільки під загрозою зовнішнього чинника. Особливо неприязне становище спостерігаємо між ідеологічно спорідненими партіями – УСРП і Сель-Робом, КПЗУ, а також всередині національно-державницького табору – між УСРП та УНДО.

---

⁵³ Там само.

⁵⁴ Там само.

⁵⁵ Наше слово. – 1928. – 18 червня. – С. 3.

*

Summary

Inter-party relations in Eastern Galicia in the 1920s (the example of communist and socialist parties)

The article outlines the relations between the political parties in Eastern Galicia in the 1920s in the context of the activities of Ukrainian leftist parties. Characterized development and the program of the Communist parties: the Communist Party of Eastern Galicia, then the Communist Party of Western Ukraine. Also discussed pro-Communist parties: Ukrainian Social Democratic Party and "Sel-Rob". We analyzed their relationship to pro-Soviet Ukrainian Labour Party and national Ukrainian Social Radical Party.

**

Keywords: Communist Party, Eastern Galicia, inter-party relations.

Ключові слова: комуністична партія, Східна Галичина, міжпартійні відносини.

Słowa kluczowe: partia komunistyczna, Galicja Wschodnia, stosunki międzypartyjne.

***

Ігор Бегей (Ihor Behej) – кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін – Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (doktor nauk politycznych, docent katedry nauk społecznych w Lwowskim Instytucie Bankowości Uniwersytetu Bankowości Narodowego Banku Ukrainy).

Автор монографій «Юліан Бачинський: соціал-демократ і державник», «Українська соціал-демократія (лівиця): історія, теорія, особи», понад півсотні наукових статей, близько двохсот газетних і журнальних публікацій.